

Kap 35 : ”För ungdom & ledarskap”

Scoutrörelsen är en viktig del av CGs liv. Engagemanget går i familjen. Hans far var ordf i Svenska Scoutrådet 1932-1947 och efterträdde Baden Powell som ordf i Internationella Scoutunionen 1938-1947, hans gudfar Folke Bernadotte var ordf i Svenska Scoutförbundet 1935-1948 (det största av förbunden) och därefter hans släkting Lennart Bernadotte (1948-1951): CGs mor och systrar var engagerade i blåvingarna, modern som hedersordf i Sveriges Flickscoutråd (1939-1968). Folke Bernadottes hustru Estelle Bernadotte var ordf i Sveriges Flickors Scoutförbund 1949-1957.

Under skoltiden på Broms skrevs CG in i vargungarna, först som ”ömfoting”, den 15 december 1956 som riktig vargunge, Gula kullen, flocken Mowgli. Även CG kallades Mowgli. Flockledarinna var fröken Ingrid Eriksson som hade lång erfarenhet av verksamheten. Den 2 juni 1957 blev CG vargunge av första stjärnan. I augusti ordnades ett vargungeläger alldeles bredvid Solliden och CG sov över i lägret. Ytterligare ett läger var en hemlig inbjudan till von Rosens slott Rockelstad pingsten 1958. CG och ett 10-tal andra vargungar idkade bågskytte, kapprodd, lägerbål med korvgrillning och lyssnade på spökhistorier.

CG hann även med att vara scout ett halvår som ”Taggen” i patrull Kärret, avdelningen Nordmännen, Klara-Jakobs scoutkår. Scoutledare var Anders Henriksson, en ung studerande, assisterad av Anders Bauer, hallåman i TV. Antagningsceremonin, mycket högtidlig, ägde rum i Klara kyrka söndagen den 14 december 1958. CG avlade scouteden och upptogs som 3:e klassens scout i Sveriges scoutförbund. Hans mor, kungaparet och en mängd andra närvarade.

De blivande scouterna trädde fram till Klara kyrkas altarring. ”Ni vet alla vad det gäller – löften strör man inte omkring sig hur som helst”, sade scoutchef Junker som under ceremonien assisterades av kårchefen för Klara-Jacobs scoutkår Hans Beckfries.¹

Som vargunge var det flockövningar i en källare varje torsdag och utflykter till scoutstugan i Södertörn. Som scout var det liknande övningar: mycket kast med livlina och att lära sig skilja mellan älg- och rådjursspillning. Ledarstilen var att ungarna skall härdas. Ledarna sov i scoutstugan. Scouterna fick samsas under en presenning.² CG hade livliga minnen av hur det var när det regnade. CG hann även vara med på landsdelslägret på Gålö sommaren 1959, 1700 deltagare, och uppleva sevärdheter som att se Nacka Skoglund klacksparka en enkrona in i bröstfickan på kavajen.

1965 blev CG tillfrågad om han ville inviga Stegeborglägret. Det var ett internationellt läger, en s k jamboree, med cirka 9000 deltagare från 23 länder, Sveriges dittills största, och skulle vara 10 dagar. Lägret var en senkommen markering av bildandet av Svenska Scoutförbundet 1960, en gemensam organisation för pojk- och flickscouter. Pojkarna bodde på Eknön mitt i Sankt Annas skärgård, flickorna på Kåreholm på fastlandet ett stycke därifrån. Säkrast så tyckte lägercheferna.

Invigningen var den 1 augusti 1965. CG anlände direkt från sin sommarvistelse i Skottland i sällskap med den jämnåriga exilprinsen Alexander av Serbien, båda iklädda scoutskjorta och

¹ Svenska Dagbladet, 1958-12-15.

² Författarens egen upplevelse från avdelningen Skogsrävarna i samma scoutkår vid samma tid.

basker. Det hade regnat ovanligt mycket och flicklägret var rena lervällingen. CG och prins Alexander togs emot av en entusiastisk flickskara. Efter att ha inspekterat lägret äntrade CG slutligen talarstolen:

Inför svenska scoutrörelsen och på denna vackra plats vill jag uttala min förhoppning att lägerdeltagarna skall få många och spännande upplevelser. Det är verkligen en stor glädje att se så många utländska flick- och pojkscouts här som ett levande bevis för kamratskap över gränserna. Då jag sedan länge själv är scout är jag glad att få förklara detta scoutläger invigt.³

Proceduren upprepades i pojkvägret. Han fick motta en "Stegeborgsdocka" och utnämndes även till hederspatrullledare. Det var hans första officiella uppdrag.

1974 blev CG hedersmedlem av Svenska Scoutrådet, samarbetsorganisationen för de fem svenska scoutförbunden, svensk scoutings ansikte utåt och anslutet till World Scout Foundation (WOSM). 1977 blev han tillfrågad om han även ville bli hedersordf i WOSM med bl a uppdraget att stötta scoutrörelsen ekonomiskt genom insamlingar. CG tackade ja till detta men ansåg sig behöva lite stöd i verksamheten. Han frågade Marcus Wallenberg om denne kände någon lämplig intresserad person. Det gjorde Wallenberg, en av hans bankmän, Sven Erik Ragnar (1937-2007). Ragnars första insats tycks ha varit att göra sig till ordf i en svensk lokalavdelning av WOSM, Baden Powell Swedish Chapter, och sedan med tiden rekrytera närmare 100 betalande medlemmar. Man kunde stiga i graderna genom allt högre bidrag. Graderna var: "Ordinary Fellow" (\$10.000; Inbetalningen vid behov spridd över två eller tre år), Benefactors Circle (\$25.000), International Circle (\$50.000), Chairmans Circle (\$100.000) och Regal Circle (\$1.000.000). För det fick man träffa CG, följa med på resor och känna sig samhällsnyttig. 2008 fanns det 1800 Fellows av varierande grader i 74 länder.

Every Baden Powell Fellow in the world has a personal story about Sven Erik – how he twisted their arm to make a higher contribution, how he encouraged them to recruit their wife, husband, grandson or niece. We all remember him – walking two steps behind "the boss" [CG], whispering in an ear, helping things to work smoothly. ... Sven Erik has done much more than just work on the Foundation Board. Sven Erik truly made a difference. With his enthusiasm, business and diplomatic skills, he helped to raise millions of dollars for Scouting. He inspired many people to do great things.⁴

2001, efter det att Ragnar pensionerat sig, utnämnde CG honom till kammarherre med samma uppgifter som förut. Vid Ragnars död 2007 tog Anders Lettström över som ordf i Baden Powell Swedish Chapter.

Som hedersordf i WOSM deltar CG i möten två gånger om året. Dessutom deltar CG i en mängd lokala och internationella möten där han talar för organisationen, recipierar Baden Powell Fellows och träffar scouters:

På stora läger som världsjamboreer eller nationella jamboreer ges Kungen ofta ansvaret att inviga eller avsluta lägret med ett tal inför alla scouters. Det har blivit något av en tradition att Kungen leder »Raketen«, en lägerbålslek där man med klappande och stampande skjuter iväg en »ljudraketen«. De scouters som sett Kungen på scoutläger

³ Smolny. Kronprinsen välkomnade 10000 scouters. Norrköpings Tidning, 1965-07.

⁴ World Scout Foundation. Annual Report 2007.

vittnar ofta om en monark som ser ovanligt glad och harmonisk ut. Kungen skrattar högt när han får frågan om han är mer avslappnad på scoutläger än annars.

– Jag kan ju inte göra »Raketen« under nobelmiddagen, annars skulle jag göra det! Jag har nog funderat på det några gånger men jag tror inte riktigt alla hänger med. Men jag kanske ska försöka någon gång. Jag HAR tänkt på det. Det kanske blir någon gång. Det gäller att sitta och vänta troget vid tv:n varje år. Det kanske kommer någon gång, det vet man aldrig!⁵

Som lägerbålsledare på jamboreen Scout 2001 utanför Kristianstad fick CG hela 26,500 scouter att göra raketen. 2011 på jamboreen i Rinkaby var det 40,000. Hans personliga rekord. Betalningen till CG för allt arbete är in natura. Varje år maj månad brukar ett antal frivilliga scouter hjälpa CG att städa Djurgården. 2009 var de 170 stycken.

*

All föreningsverksamhet avtog under 1990-talet, så även scouting. Trots namnet hade Svenska Scoutrådet inte haft något egentligt samarbete. Detta kom nu till stånd. 2004-2006 diskuterade rådet ihop sig om en gemensam målsättning.⁶ År 2007 fick det hjälp av Mats Dellham, Baden Powell Fellow och konsult, att göra en organisationsutredning.⁷ CG bidrog med ett antal seminarier om ”Värdebaserat ledarskap” 2004-2006. Det handlade om scoutidealens plats i en ny värld: Att leva som man lär, att stå upp för sina värderingar och att agera utifrån dem. CG inledde det första seminariet med ett anförande om att knyta samman ledarskapsidealerna för näringsliv och scouting. CG hade för länge sedan träffat prof Oren Lyons (1930-), talesman för de nordamerikanska prairieindianerna. Lyons talade mycket om ”Den sjunde generationen”, behovet av långsiktighet, ”the long view”. Så även CG. Lyons är en av de personer som CG beundrar.

2006 skulle CG fylla 60 år. De tre Baden Powell Fellows Mats Dellham, Sven Erik Ragnar & Mats Qviberg arbetade hårt för att finansiera en passande stipendiefond. Mer än tusen företag och individer bidrog till ”Konung Carl XVI Gustafs Insamlingsstiftelse Ungt Ledarskap”. Målsättningen för stiftelsen var att främja ungdomars utbildning i ledarskap utifrån de värderingar som diskuterats. Stipendiet skulle delas ut till tre unga ledare inom näringsliv, offentlig sektor och ideell sektor som tagit ett ansvar utöver det vanliga och varit goda förebilder. Tanken var att pengarna skulle räcka i 10 år. 2007 intervjuades CG om fonden. Liksom Silvia upplevde han att tiden var ond och att idealitet var en bristvara. Han ville göra något:

Jag var ute och promenerade för tre år sedan och hade precis sett några av de där dokusåporna, ”Big Brother” och allt vad de heter. Eller förnedrings-tv, som jag kallar det. Dokusåpastjärnor blev våra nya hjältar. Det gav fel signaler till unga människor. Så tanken med stiftelsen var att ta fram en motvikt. Att lyfta fram unga ledare och se dem som landets stora hjältar. Det var tanken med stiftelsen. Kalla det inte för ledarskap. Säg en ny typ av hjältar, så får det mer kraft.⁸

⁵ Mattias Abrahamsson. I huvudet på scout Carl XVI Gustaf. Scoutmagasinet, 2009:1.

⁶ Annette Johansson, Pernilla Lindberg, Birgitta Persson, Linda Eriksson & Sandahl. Färdplan för framtiden - Scouting i Sverige 2015 och vägen dit. Svenska Scoutrådet, 2006.

⁷ Magnus Blombergsson, Katarina Fumming, Ylva Pettersson, Johan Strid & Anna Åkesson. Effektiv struktur - för hög kvalitet på lokal scoutverksamhet. Svenska Scoutrådet, 2007.

⁸ Henrik Frenkel. Jag som chef. Tidningen Chef, 2007:4, s 40-50.

Resten av intervjun var en hyllning till scoutrörelsen som idé:

* Kungen har fått en del av sina värderingar och sin fostran i scouterna. Men vem bryr sig om scouterna i dag?

– 30 miljoner ungdomar är scouter i 140 länder. 130 000 svenskar. Det mest fantastiska är att vem man än frågar, så har de ofta ett förflutet som scout. Rörelsen är kanske mer aktuell än någonsin. Den växte fram för 100 år sedan som ett sätt att ta hand om och fostra föräldralösa barn. Se dig omkring. Vi har ju en enorm ensamhet bland barn även i dag, inte minst i våra förorter.

* Så scouterna är egentligen moderna?

– Precis, men det är väl som allt annat, gamla saker får nya namn. Nu heter det teamwork och man ska iväg på kick-off. Men det bygger på samma pedagogik som inom scouterna, samverka med varandra i grupp. Allas lika värde. Man stöttar dem som är sämst. I dag ska man åka på överlevnadskurser. Men det är ju scouterna, precis. Fast i nya förpackningar.

* Men tanken på att plocka fram unga hjältar i vardagen kom från Kungens avsky mot det ni kallar för förnedrings-TV?

– Ja, det är hemskt. Det handlar om att bryta ner varandra så till den grad att en person i varje avsnitt måste lämna gemenskapen. I samhället ser det ju ut precis tvärtom.

CG har även sponsrat managementkurser i denna anda. Den mest ambitiösa är ett Sverige-Finskt managementprogram för 12 svenska och 12 finska ungdomar 2009-2011 för 17-18 miljoner.

*

CG kan vara ganska politisk i sin konsekvens när han anser det riskfritt. Han intresserar sig för Fryshuset. Kort före 60-årsdagen 2006 hade han t ex bjudit in 170 ungdomar från fryshuset att hålla ett seminarium i Bernadottebiblioteket inför kungafamiljen, skolminister Ibrahim Baylan, riksdagsledamöter och stiftelser och organisationer med liknande verksamhet. Alla med en utlandsfödd förälder fick räcka upp handen. Det var 90 procent av ungdomarna och 100 procent av kungahuset. Ungdomarna rappade och talade om sina erfarenheter. CG framhöll att det de gjorde var hjältemodigt. Att ta sig fram i en ny värld. Att hjälpa sin kamrater utan egen vinning. Många av ungdomarna var efteråt mycket tagna av upplevelsen. De föreföll inte ha fattat att det finns varken hög eller låg. Vi härstammar alla från Adam. CG har även besökt fryshuset inofficiellt när det låg nära vattnet i norra Hammarbyhamnen på hans väg ut i skärgården.

Ett liknande initiativ var en inbjudan till 14 antivåldsgupper 1995 med en uppföljning 1997. Vid mötet i utrikesnämndens sammanträdesrum på slottet deltog även Laila Freivalds, vid den tidpunkten justitieminister. 1999 höll han en rundabordskonferens på slottet om samhällsvåld. Han framförde en idé om korta fängelsestraff på några dagar i avskräckande syfte som blev mycket kritiserad.

*

Ytterligare fonder i samma anda är stiftelserna ”Kung Gustaf Vs minnesfond” som uppmuntrar internationellt ungdomsutbyte, ”Folke Bernadottes Minnesfond” som stöder

ungdomars möjligheter att stifta bekantskap med kulturella, ideella och sociala förhållanden i andra länder, ”Prins Gustaf Adolfs och Prinsessan Sibyllas Minnesfond för svensk ungdoms fysiska och psykiska uppfostran” och ”H.M. Konungens Jubileumsfond för Ungdom i Sverige” för att främja svenska barns och ungdomars fostran och vetenskaplig forskning med sådan anknytning. Den senare tillkom till CGs 50-årsdag 1996 på initiativ av Svenska Lions och Svenska Scoutrådet. Pengarna kom främst från allmänheten genom Riksinsamlingens lotteri.

1982 tilldelades CG av Världsscoutorganisationen utmärkelsen Bronsvargen. Svenska scoutrådet som inte ville vara sämre tilldelade honom 1986 utmärkelsen Silvervargen. CGs utnämning till hedersdoktor vid Handelshögskolan 1997 tycks även det ha varit en belöning för hans engagemang i scoutrörelsen och ledarskapsfrågor. Vid en galamiddag i Rom 2005 sammanfattade CG budskapet:

The reason for my deep involvement with Scouting, now for half a century, is that I do believe in this positive agenda.

I do believe that people are good and that no child is born with an evil mind. Therefore all children, regardless of race, faith or background should have the right to grow up and develop into good citizens of the world community. Some of them need help and support from others to find and follow the right trail.

These were the ideas of Baden Powell. This is where Scouting comes in also today.⁹

*

Scoutverksamheten har kommit att bli en del av CGs ”utrikespolitik”. Den har blivit mest omskriven vid hans besök i olika monarkier: Thailand, Arabemiraten, Brunei. När det gäller Thailand besökte CG årsskiftet 2002/2003 en jamboree i Sattahip som hade samlat 30 tusen scouter. Efter tsunamin ordnade han fram \$80 tusen i studiestipendier för de 400 scouter som förlorat sina föräldrar och reste runt i landet och tackade den thailändska scoutrörelsen för deras insatser i räddningsarbetet. I Arabemiraten, har CG kombinerat en sorts inspektionsresor av scoutverksamheten med halvofficiella statsbesök och näringslivskontakter. Samma sak gäller Brunei.

⁹ Carl XVI Gustaf. Tal vid World Scout Foundation /Baden Powell Fellows galamiddag i Rom 2005-04-22.